

## Studie brány pro hřbitov ve Slatiňanech dle Fr. Schmoranze staršího

### Popis navrženého řešení

Předkládané řešení vychází zcela z návrhu arch. Františka Schmoranze staršího na rekonstrukci hřbitova ve Slatiňanech ze dne 19. 2. 1884. Součástí Schmoranzova výkresu je i dvojice téměř identických vstupních bran v nárysu, jedna z nich i s půdorysem, dále pak varianta štítu a varianta zaklenutí průchodů. Právě onu bránu i s půdorysem jsme vybrali za vzor pro naši studii.

František Schmoranz starší, který je mimo jiné na slatiňanském hřbitově pohřben, byl významným českým architektem období historických slohů. Je znám svými puristickými přestavbami, novogotickými realizacemi, ale pro zdejší kraj mělo největší význam jeho působení, co by městského architekta blízké Chrudimi po zhoubném požáru města v roce 1850. Pan městský architekt realizoval v Chrudimi řadu budov a mezi nimi i kamenné hřbitovní brány, přičemž jedna nese patrné neogotické prvky, ale ta na hřbitově sv. Václava je již ukázkou klasické historizující architektury druhé poloviny 19. století. Rozdílem je to, že v případě pozdních historizujících slohů se architekt nesnažil o jakýsi ideální slohový výsledek, ať už novogotický, novorománský či jiný, ale sledoval svoji vlastní hlubší výtvarnou myšlenku a k jejímu vyjádření si vybíral architektonické prvky napříč slohy. A tak můžeme na bráně chrudimského hřbitova sv. Václava vidět kombinaci románského obloučkového vlysu s renesančním Palladiovským motivem, barokní profilací stojek a slohově blíže neidentifikovatelné vázy. Sám František Schmoranz nám na svém návrhu slatiňanské hřbitovní brány nechal poznámku, kde se odkazuje na starokřesťanskou symboliku. Trojice otvorů a trojúhelníkový štít odkazují na trojjedinost boží a půlkruhové zaklenutí otvorů odkazuje na kruh, co by symbol věčnosti.

Brána je navržena jako monumentální kamenná architektura s kovanými výplněmi otvorů. Brána má v sobě proraženy tři otvory po Palladiovském vzoru, kdy šířka obou bočních otvorů je zhruba poloviční oproti otvoru střednímu, avšak zaklenutí je nasazeno u všech třech oblouků ve stejné výšce.

Jak už bylo zmíněno otvory jsou zaklenuty valenými pasy a po většině lícního obvodu jsou vybaveny profilem. Masivní kvádrové kamenné zdivo není členěno na vazáky a běhouny, nýbrž všechny použité kameny mají hloubku vazáku (70 cm) a tudíž procházejí celou silou zdiva. Středový vjezdový otvor je při zemi vybaven nákolníky chránícími nároží pilířů. Vzhledem k omezenému prostoru nemají otvory vlastní samostatné stojky, ale jsou řešeny segmentově, jako pevná součást jednotlivých stavebních kvádrů. Toto řešení je ze statické stránky výhodnější. Mohutný trojúhelníkový štít je zakončen vrcholovým

křížem s patkou a jednoduchou profilací na hranách. Celá čelní plocha štítu je na historickém návrhu pana Schmoranze vyplněna zřejmě dedikačním nápisem, který je bohužel nečitelný. Ze hřbitovní strany navrhuje štít vyzdobit trojicí mělkých nik, které jsou vyobrazeny na variantě štítu Schmoranzova návrhu. Celek brány je pokryt okosenými krycími deskami s odkapovým profilem, jež rámuje i svislé partie obvodu brány. Vzhledem k omezenému prostoru staveniště nám při zachování vzájemných poměrů návrhu brány pana Schmoranze vychází oba boční vstupy jako pouhých 90 cm široké průchody. Jelikož nám nepříjde vhodné, aby tyto boční otvory byly opatřeny vrátky, pracuje tato studie s variantou, že budou uzavřeny pevným kovaným plotovým polem. Vzniknou tak dvě, ze hřbitova otevřené niky. Přístup na hřbitov bude samozřejmě zajištěn dvoukřídlou kovanou branou ve středním otvoru. V původním návrhu pana Schmoranze není bohužel výplň otvorů řešena a proto byl ke zhotovení návrhů vyzván umělecký kovář pan Jan Bek z Nové Paky. Jeho návrhy v příloze jsou pouze hrubé skici s podstatně nižší hustotou mřížoví. Odhad nákladů na zhotovení kovaných bran vychází z předpokladu, že budou zhotoveny klasickou kovářskou technikou, zároveň pozinkovány a nakonec opatřeny souvrstvím nátěrů s vrchní grafitovou vrstvou.

### **Materiálové složení**

|               |   |   |
|---------------|---|---|
| Základ        | - | železobeton                                       |
| Zdivo         | - | přírodní okrový pískovec (Božanov, Wartowice, PL) |
| Pojivo        | - | vápenocementová malta                             |
| Kotvící prvky | - | nerez ocel  |
| Kované prvky  | - | železo, zároveň zinkováno, grafitová barva        |

Vypracoval: Petr Novotný, restaurátor

V Nedaříži 10. 3. 2019